

Orta ve Geç Çocukluk Bilişsel Gelişim

Doç. Dr. Neslihan Güney Karaman

Somut İşlemler Dönemi

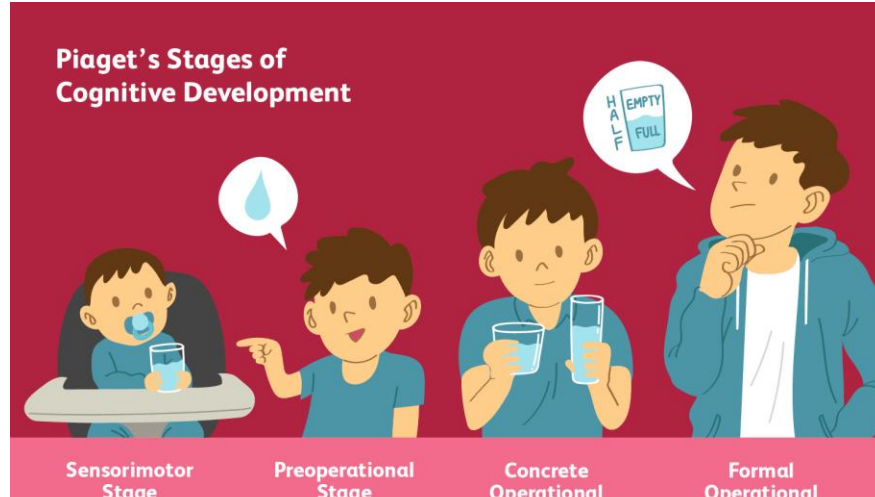
- 7-11 yaş arasında görülür
- Somut işlemler gerçekleştirilebilir
- Somut örneklere uygulanabildiği sürece muhakame yapabilir.
- Düşünce daha mantıklı organize ve esnekler

Piaget

Koruma

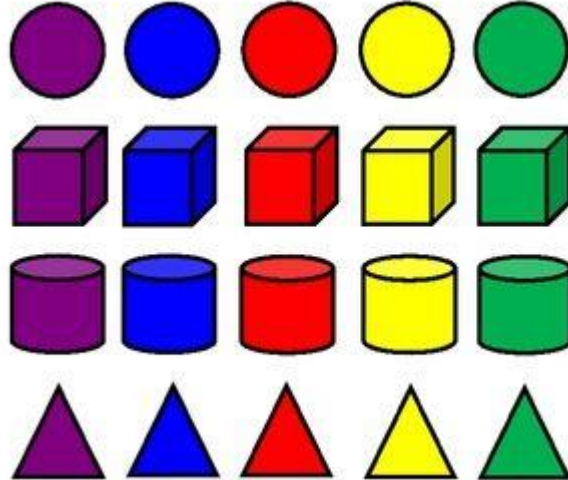
- Bir problemin birden fazla yönüne odaklanabilir ve ilişkilendirebilir
- Yapılan işlemler geri dönüştürülebilir
- Çocuk bir dizi adımda düşünür ve adımları tersine çevirip başlangıç noktasına geri dönebilir

Piaget

Sınıflama

- Sınıflama hiyerarşilerinin farkındadır
- Genel kategoriler ve alt kategorileri aynı anda farkına varabilir
Örn. Nesneleri hem şekline hem de rengine göre ayırabilme
- Bu dönemde çocuklar taş, pul gibi farklı nesneleri sınıflamaktan hoşlanırlar

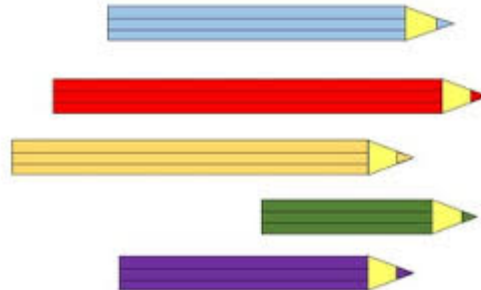
Piaget

Serileme

- Niceliksel boyuta göre uyarıcıyı sıralama becerisidir
- A, B'den daha uzundur
- B, C daha uzundur
- O zaman A- C'den uzundur çıkarsamasını yapabilir

Geçişlilik

Cut out the pencils and sort from shortest to longest

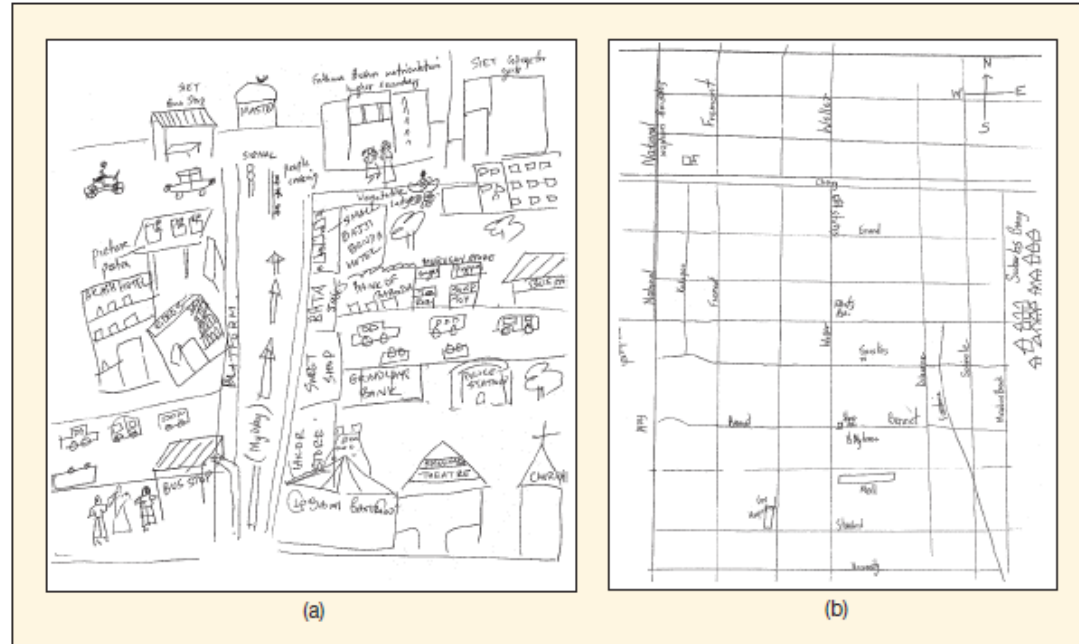

Piaget

Uzamsal Akıl Yürütme

- Somut işlem döneminde ilerledikçe bilişsel haritalar detaylanır
- Kişi hayali olarak bildiği mekanlar içerisinde yürüyebilir

FIGURE 9.5 Maps drawn by older school-age children from India and the United States. (a) The Indian child depicted many landmarks and features of social life in a small area near her home. (b) The U.S. child drew a more extended space and highlighted main streets and key directions but included few landmarks and people. (Reprinted from *Journal of Environmental Psychology*, Vol. 23, No. 4, G. Parameswaran, 2003, "Experimenter Instructions as a Mediator in the Effects of Culture on Mapping One's Neighborhood," pp. 415–416. Copyright 2003, with permission from Elsevier.)

Piaget

Dönemin Sınırlılığı

- Çocuklar, yalnızca doğrudan algılayabilecekleri somut bilgilerle uğraşırken organize ve mantıklı bir şekilde düşünürler.
- Geçişlilik işleminin hipotetik halinde zorlanırlar

Örnek

Ayşe, Ahmet'ten uzunsa Ahmet' Ceren'den uzunsa Ayşe Ceren'den uzun mudur?

Piaget Eleştiriler

- Eğitimin etkisinin Piaget'in düşündüğünden daha fazla olduğu savunulmaktadır
- Beceriler eğitim yoluyla erken gelişebilir
- Bazı beceriler Piaget'in belirlediğinden daha erken geliştiği savunulur
- Kültürün önemli bir etkisi olduğu savunulur

Bilgi İşleme

- Düşünce türünün analizi yerine bilgiyi nasıl ele aldıkları incelenir
- Orta çocukluk döneminde dikkati sürdürme ve kontrol etme becerilerinde belirgin bir ilerleme görülür
- Çocuklar dikkatini çarpıcı uyarandan ziyade göreve ilişkin uyarana verebilir

Bellek

Bilgi ve Deneyim

- Bir konuda uzmanlaşma o konu ile ilgili daha fazla bilgiyi bellekte tutmayı ve yeni bilgileri öğrenmeyi kolaylaştırır.
- Örnek. Dinazorlara ilgisi olan çocuk
- Yaşla birlikte yaşanan gelişimsel değişimler ve artan deneyim daha iyi bellek ile ilişkilidir.

Bellek

Stratejiler

- Çocuğu zihinsel canlandırma yapması için cesaretlendirmek
- Çocuğun bilgiyi ezberleyerek değil anlayarak öğrenmesini teşvik etmek
- Verdiğiniz yönergeleri çeşitlendirerek tekrar edin ve bu bilgileri sonraki bilgileri daha önce ve sonraki bilgilerle ilişkilendirmek
- Çocuęa bir şey öğretirken bellekle ilişkilendirici bir dil kullanmak

Bellek

Belirsiz İz Kuramı

- Bellek harfi harfine bellek izi ve öz olarak adlandırılan iki tür bellek temsiliyle anlaşılabilir
- Kuram daha büyük çocukların daha iyi belleğe sahip olmalarını bilginin özünü anlayabilmeleri yoluyla oluşturdukları belirsiz izlere atfetmektedir

Düşünme

Eleştirel Düşünme

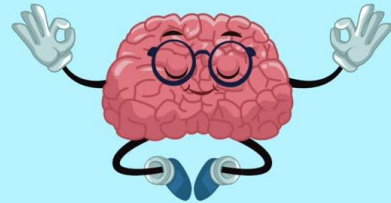
- Yansıtıcı ve üretken düşünme ile kanıtı değerlendirmeyi içerir
- Gündelik etkinlikler ve görevler sırasında anda olmak eleştirel düşünmenin önemli bir yönüdür
- Derin anlayış daha önce ileri sürülen fikirler üzerinde yeniden düşünmeleri teşvik edildiğinde ortaya çıkar
- Bağlantı kurma, sentezleme, eleştirme, üretme, değerlendirme, düşünme ve tekrar düşünme cesaretlendirilmeli

Düşünme

Yaratıcı Düşünme

- Yeni ve alışılmadık yollar düşünme ve sorunlara benzersiz çözümler üretme becerisidir
- Yakınsak Düşünme:** Tek bir doğru cevabı üreten ve geleneksel zeka testleri için gereken düşünme tarzıdır
- İraksak Düşünme :**Aynı soruya pek çok farklı yanıt üreten ve yaratıcılığın özelliği olan düşünme tarzıdır
- Çocuklar bazı alanlarda diğerlerine göre daha fazla yaratıcılık gösterebilir

Düşünme

Yaratıcılık

- Bir kalemi kaç farklı şekilde kullanabilirsiniz ?

Düşünme

Bilimsel Düşünme

- Çocuklarda bilim insanları gibi çok önemli sorular sorular
- Çocuklarda nedensel süreçlere oldukça önem verir
- Olayların nedenleriyle ilgili kavrayışları nedenin etkiden önce geldiği durumlardan ziyade kendi nedensel çıkarımlarında dayanmaktadır
- Sonuçlar tam aksini gösterse de kendi hipotezlerini desteklediğini ileri sürebilir

Düşünme

Yaratıcı Düşünme Geliştirme Stratejileri

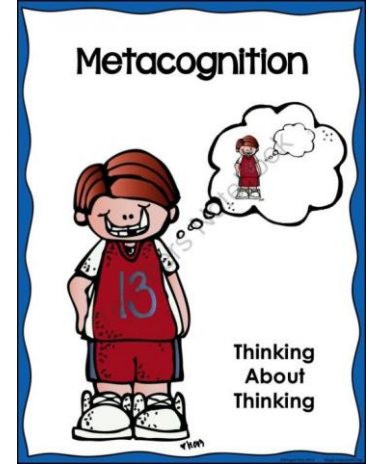
- Beyin fırtınasını destekleme
- Yaratıcılığa uygun ortamlar sağlamak (Keşif gezileri)
- Çocuğu kontrol ederke aşırıya kaçmamak
- İçsel motivasyonu teşvik etmek
- Çocuğu kendine güvenini sağlamak
- Çocuğun işi sürdürmesine ve hazzı ertelemesine rehberlik etmek
- Çocukları düşünsel riskler almaya teşvik etmek
- Çocukları yaratıcı insanlar ile tanıştırmak

Düşünme

Üst Biliş

- Biliş veya bilme hakkında bilmedir
- Çocuklar tanıdık şeyleri tanımadıklarına göre daha kolay öğrenebileceğini bilir
- Kısa listelerin uzunlarına göre daha kolay olduğunu bilir
- Tanımanın hatırlamadan daha kolay olduğunu farkındadır
- İlişkili olan şeylerin ilişkili olmayanlara göre daha kolay hatırlandığını ve bir öykünün özünün harfi harfine hatırlamaktan daha kolay olduğunu anlamaktadır

Düşünme

Üst Biliş

- Kendileriyle ilgili sınırlı bir belleğe sahiptirler
- Bellek becerileriyle ilgili şişirilmiş bir fikre sahiptirler
- İlkokul yıllarına bellek kapasiteleri ile ilgili daha gerçekçi değerlendirmeler yapar
- Diğer önemli noktada çocuğun farklı düşünme stratejilerini bilmesi ve etkin bir şekilde kullanabilmesidir

Zeka

- Zeka,; problem çözüme ve günlük deneyimlere uyum sağlayarak onlardan öğrenmeye yönelik çıkarımlar yapma becerisidir
- Çalışmalar bireysel farklılıklara ve zekanın nasıl değerlendirileceğine odaklanmaktadır

Zeka

Binet Testleri (Standford-Binet)

- Fransız Eğitim Bakanlığının öğrenmeyen çocukları saptamak için Alfred Binet'ten bir yöntem tasarlanması istenmiştir.
- Binet ve Theophile Simon '1905 ölçeđi' bir test geliřtirdi
- Binet bireyin diğerleriyle karşılaştırıldığında zihinsel gelişim düzeyi anlamına gelen zeka yaşı kavramını geliştirdi
- Stern ise bireyin zeka yaşının kronolojik yaşına bölünüp 100 ile çarpımı ile ortaya çıkan Zeka Katsayısı kavramını geliştirdi.
- Standford-Binet 5 akıcı muhakeme, bilgi, niceliksel muhakeme, görsel mekansal muhakeme ve çalışma belleğini analiz etmektedir

Zeka

Weshler Ölçekleri

- David Weshler tarafından geliştirilmiştir
- ZK değeri sağlamamaktadır
- 2 yaş 6 aydan - / 7 yaş 3 aya kadar Weshler Okul Öncesi Ve İlkokul Zeka Ölçeđi
- 6 yaşından 16 yaşına kadar – Çocuk ve Ergenler İçin Zeka Ölçeđi
- Weshler Yetişkinler İçin Zeka Ölçeđi

Zeka Türleri

Stenberg'in 3'lü zeka kuramı

1) **Analitik zeka**

- Analiz etme
- Yargıda Bulunma
- Değerlendirme
- Karşılaştırma ve Kıyaslama

Zeka Türleri

Stenberg'in 3'lü zeka kuramı

1) **Yaratıcı zeka**

- Yaratma
- Düzenleme
- İcat etme
- Hayal Etme
- Esinleme

Zeka Türleri

Stenberg'in 3'lü zeka kuramı

1) **Pratik Zeka**

- Fikirleri uygulamaya koymak için kullanma
 - Uygulama
 - Gerçekleştirme
-
- Stenberg eğitim sisteminin analitik zekaya daha çok önem verdiğini savunmaktadır

Zeka Türleri

Gardner'ın Sekiz Zihin Çerçevesi

Zeka türleri herkeste farklı düzeylerde bulunmaktadır
Bireyler farklı yollarla bilgiyi öğrenme ve işlemeyi tercih ederler

1. Sözel

- Sözcüklerle düşünme ve anlam ifade etmek için dilin kullanma becerisi

Meslekler

Yazar, gazeteci, spiker vs.

Zeka Türleri

Gardner'ın Sekiz Zihin Çerçevesi

2) Matematik

- Matematiksel işlemleri yürütme becerisi.

Meslekler

Bilim insanı, muhasebeci, mühendis vs.

Zeka Türleri

Gardner'ın Sekiz Zihin Çerçevesi

3) Uzaysal

- Üç boyutlu düşünme becerisi
- Mimar, sanatçı, denizci

Zeka Türleri

Gardner'ın Sekiz Zihin Çerçevesi

4) Bedensel, Kinestetik

- Nesneleri kullanma ve fiziksel olarak becerikli olma
- Cerrah, zanaatkar, dansçı, atlet

Zeka Türleri

Gardner'ın Sekiz Zihin Çerçevesi

5) Müzikal

- İniş, çıkış, melodi, ritim ve tona hassa olma
- Kompozitör, müzisyen, duyarlı dinleyici

Zeka Türleri

Gardner'ın Sekiz Zihin Çerçevesi

6) Kişilerarası

- Diğerlerini anlama ve etkili iletişim kurma becerisi
- Öğretmen, ruh sağlığı uzmanı

Zeka Türleri

Gardner'ın Sekiz Zihin Çerçevesi

7) Kişisel

- Kendini anlama becerisi
- Psikolojik danışman, Psikolog

Zeka Türleri

Gardner'ın Sekiz Zihin Çerçevesi

8) Doğacı

- Doğadaki örüntüleri ve doğal ve insan yapımı sistemleri anlama becerisi
- Çiftçi, Bitki Bilimci, Ekolojist, Bahçe Düzenleyici

Zeka Türleri

Çoklu Zeka Yaklaşımlarını Değerlendirmek

- Çok farklı eğitim uygulamalarına yol açmıştır
- Bireysel farklılıklara dikkat çekilmiştir
- Bazı yaklaşımlar çoklu yaklaşımlarının özel zeka fikrinde aşırıya kaçıldığını düşünmektedirler
- Bir zeka görevinde başarılı olan kişilerin diğer zeka türlerinde de başarılı olacakları savunulmaktadır
- Genel zeka ve çoklu zeka tartışması devam etmektedir

Zeka Türleri

ZK puanlarındaki farkları değerlendirmek

- Genetik etkiler

Kalıtım önemli bir değişken olsa da çevre ile etkileşim gösterdiği fikri artan bir şekilde desteklenmektedir

- Çevresel etkiler

Sosyoekonomik düzey

Her iki ebeveynlerin meslek sahibi olması

Eğitim

Maruz kalınan uyaran zenginliği

Zeka Türleri

ZK puanlarındaki farkları değerlendirmek

- Gruplar arasındaki farkların önemli bir nedeni zeka testlerinin her kültüre uyumlu olmaması
- Bu nedenle kültüre uyumlu testler oluşturulması önem taşımaktadır
- Sözel madde içermeyen testlerin uyumu daha kolay olabilmektedir

- ABD bayrağında kaç yıldız var?
- Türkiye bayrağındaki yıldız kaç köşelidir?

Bitti ...